هێرشی ڕژێم بۆ سەر ئۆپۆزسیۆن لە هەرێمی کوردستان:ئەبێت چی بکرێت؟.. حەمید تەقوایی

سازدانی:خەلیل کەیوان
وەرگێڕانی کاوە عومەر
دەقی ئەم نوسینانە لەسەر بنەمای چاوپێکەوتنێک لەگەڵ کەناڵی جەدید وەرگیراوە

بەدوای هێرشی ئەم دوایيانەی کۆماری ئیسلامیدا بەسەر هێزە نەیارەکانی خۆی لە کوردستانی عیراق و بۆبارانی بنکەکانیان قسەوباسێک هاتە کایەوە لەنێو هێزەکانی ئۆپۆزسیۆنی ڕاچڵەکاند بوو.پرسیارو بۆچونێک لەم بارەیەوە خرابونە ڕوو و هەروەها ڕێکاریش بۆ ڕووبەڕووبونەوەی کۆماری ئیسلامی هاتبویە ئاراوە.سەبارەت بەو بابەتە لەگەڵ حەمید تەقوایی گفتوگۆ دەکەین.
حەمید تەقوایی:ئەمە یەکەم جار نیە کە کۆماری ئیسلامی هێرش دەکاتە سەر نەیارەکانی خۆی لە کوردستانی عێراق ڕووبەڕووبونەوە و ڕاوەستانەوەی خەڵکی کوردستان و حزب و ڕێکخراوەکانیان لەبەرانبەر کۆماری ئیسلامیدا لەچەند دەیە لەمەوبەرەوەو لەسەرەتای هاتنەسەرکاری کۆماری ئیسلامیەوە دەستی پێکردوەو بێپسانەوە بەردەوامی هەیە.ئایا ئەم ڕووبەڕووبونەوەی ئێستا بەردەوامی هەمان ڕەوەندە کە چەند دەیە لەمەوبەر دەستی پیکردوە یا ئەوەی کە هۆکارو فاکتەری تازەی بۆ زیاد بووە؟

حەمید تەقوایی:ئەم هێرشانە لەبارودۆخێکی تازەدا ڕویانداوەو لەم ڕوانگەیەوە لەگەڵ ڕابردو جیاوازە هەروەک ئەوە وتتان سیاسەتی کۆماری ئیسلامی هەمیشە سەرکوت و هێرش بوە بەسەر هێزەکانی ئۆپۆزسیۆن بووە.لە تیرۆری لە دەرەوەی وڵاتەوە بگریت تا دەستگیری و زیندان ولە سەرتاسەری ئێران تا هێرش بەسەر هێزەکانی ئۆپۆزسیۆن لە کوردستانی عێراق . بەو مانایە ئەم هێرشە تازەیە ڕوداوێکی نوێ نیە بەڵام ئەم جارە ،هەم پێگەی کۆماری ئیسلامی لە ئێران وناوچەکە و هەم بارودۆخی نێونەتەوەیی بەتەواوەتی لەسەردەمەکانی پێشو جیاوازە و ئەم جموجوڵەی کۆماری ئیسلامیش دەبێت هەر لەسەر ئەم بنەمایە شرۆڤەی بۆ بکرێت.تا ئەوجێگەیەی کە بۆ کۆماری ئیسلامی خۆی دەگەڕێتەوە لە لاوازترین پێگەی خۆیدایە لە ڕووبەڕوو بونەوەی

خەڵکدا.ناڕەزایەتیکا،مانگرتنەکان و تەواوی کۆبونەوەو جوڵانەوە ناڕەزایەتیەکان لە شەقامەکاندا و لە مەیدیا کۆمەڵایەتیەکاندا زۆر فراوان بوەتەوە.لەم ڕۆژانەدا ئەمە ناڕەزایەتی فروان و سەرتا سەری بە وێنەی مامۆستایان دەبینین،کرێکارانی هەفت تەپە قوناغێکی تازەی ناڕەزایەتیان دەست پێکردوە کە لەقوڵگرتنی دەرگای شورای ئیسلامی یەکیک لە هەنگاوەکانی ئەم قۆناغەیان بووە،دەنگی ناڕەزایەتی بزوتنەوەی دادخوازی و خێزانی قوربانیەکان و تەواوی ئەو چالاکوانانەی کە کاریان دادگایی سەرکردەکانی ڕژێمە بەهۆی تاوانی ٤٠ساڵەیانەوە بەرزترو پێگەیشتوتر لە هەموو کاتێکی تر،هاواری دادخوازی کە لە بڕیاری مەحکوکردنی دادگای ئۆنتاریۆی کەنەدا لە دژی خامنەیی و سەرانی تری سوپای پاسداران بەهۆی کوشتاری گەشتیارانی فڕینی ژمارە ٧٥٢،لە دادگای دادگایی حەمید نوری لە هاوکارانی سەرەکی ئەنجومەنی مەرگ لە کوشتاری زیندانیە سیاسیەکانی ساڵی ٦٧(١٩٨٦)لە ئاستی جیهانی بوتە دەنگدانەوەیەکی گەورە و بە دادگایی “ئۆکتۆبەر تریبوناڵ”کە بڕیارە لە ساڵ یادی کوشتاری ئۆکتۆبەری ساڵی ٩٨(٢٠١٩) لەدەرەوەی وڵات بەڕێوە بچێت.فراوانترو بەهێزتر دەبێت، پرۆژەی داخوازی ئاشکرا و ڕاشکاوی خامنەیی بەهۆی بەرپسیارێتی ڕاستەوخۆی لە کارەساتی کرۆنادا لە لایەن کەسایەتی وهڵسوڕاوانی بزوتنەوە ناڕەزایەتیەکان و هتد و هتد،هەموو ئاماژەی بارودۆخی پڕ جموجوڵی ڕادیکاڵ و خەباتکارانەیە لە کۆمەڵگەدا.

ئەم بارودۆخەی کۆماری ئیسلامی زیاتر وزیاتر لە بارودۆخێکی تێکشکاو و بەرگریکارانەدا ڕاگرتوە.دانانی ڕەئیسیش نەیتوانی دەردێکی حکومەت دەوابکات و تەنانەت ڕوبەڕوبونەوەی لەگەڵ سەرەک کۆماری جەلاددایشدا زیادکرد بە لیستی ناڕەزایەتیە کۆمەڵایەتیەکان.لە وڵاتی عێراقیشدا ئیتر کۆماری ئیسلامی ئەو هێزەی ڕابردوی نیە بەتایبەتی بەهۆی ئەو بزوتنەوە جەماوەریە وە کە دوو ساڵ لەمەوبەر دەستی پێکردو بە شۆڕشی ئۆکتۆبەر ناو دەبرا.ئەم بزوتنەوە ڕاست و ئاشکرا لە دژی دەوڵەتی قەومی ئاینی لەو وڵاتەدا،داوای دەوڵەتی مەدەنی وسکۆلارە وداوایەکی تایبەتیشیان کردنە دەرەوەی هێزەکانیکۆماری ئیسلامیە لە عێراقدا.

لە لوبنانەش لە کاتی ئاگرکەوتنەوە گەورەکەی ساڵی ڕابردوو لە بێروت ڕویدا بزوتنەوەی ناڕەزایەتی لە دژی دەسەڵاتدارانی ئەو وڵاتە بەڕێکەوتە لایەنێکی گرنگی دژایەتی حزبوڵایە،وەک هێزیکی دەستکرد وگرێدراو بەکۆماری ئیسلامیەوەیە.(دواین هەواڵ ئەوەیە کە بەدروشمی حزبوڵا تیرۆریستە هاتونەتە ناو شەقامەکان).

هەموو ئەمانە نیشاندەری پێگەی لاواز بوی کۆماری ئیسلامین لە

ناوچەکە.لە ئاستی نێو نەتەوەیشدا لەگەڵ هاتنەسەرکاری ڕەئیسی کۆماری ئیسلامی زیاتر لە هەموو کاتێکی تر ڕسواو بێ ئابڕو بووە.کەی ئەم بارودۆخانە زەمینە خۆشکەری هێرشی کۆماری ئیسلامین بۆ سەر هێزەکانی ئۆپۆزسیۆنە. ئەم هەنگاوێک نیە کە لەبەر بەهێزی نرابێت بەڵکو هەوڵێکە بۆ قەرەبوکردنەوەی ئەو پێگە بەتەواوەتی پاشەکشە پێکراوەی ڕژێم لە ئێران وعێراق و لە ئاستی جیهانیدا.زیاتر ئەم شاخ وشان هەڵتەکاندن موشەک وەشاندنە ناوچەییەی کۆماری ئیسلامی لە بارودۆخی لاوازیدا ڕوئەدەن هیرشەکانی ئەم دوایانەشی لەم نەریتە بەدەر نیە.

خەلیل کەیوان:.هەندێک لە باوەڕدان کە چونە دەرەوەی ئەمەریکا لە ئەفغانستان و گەڕانەوەی تالیبان ڕێگای ئاوەڵاکردوە بۆ ئەوەی کۆماری ئیسلامی برەو بەهێزی خۆی بدات لە ناوچەکەدا و هێرش بەسەر ئۆپۆزسیۆن لە کوردستانی عێراق نمونەی ئەم هەوڵانەی حکومەتە بۆ ڕاگرتنی پێگەی خۆی لە عێراق و ناوچەکەدا.بەچونی ئێوە لەم بارەیەوە چیە؟

حەمید تەقوایی:بە بەچونی من گەڕانەوەی تالیبان نابێتە هۆی بەهێز بونی کۆماری ئیسلامی.سەربەخۆ لە کاردانەوە و هەوڵ و بانگەشەکانی ڕژێم لەم بارەیەوە.لەواقیعیشدا گەڕانەوەی تالیبان بە دەسەڵات مانای بەهێز بونی کۆماری ئیسلامی نیە. بۆچی یەکەم تالیبان سەربە باڵی سونەی تیرۆریزمی ئیسلامیە و،لە جۆری ئەلقایدە و داعشە و لەم لایەنەوە دوژمنی ناوچەیی کۆماری ئیسلامیە، بەهاوپەیمان و پێکهاتوو لەگەڵی حساب ناکرێت،ڕاستە کەلەناو هێزە پێکهێنەرەکانی تالیباندا کۆماری ئیسلامی لایەنگری هەیە بەڵام تالیبان لەبنەڕەتدا و لەگشتیەتی خۆیدا نوینەرایەتی خەت وسیاسەتێک دەکات کە بەتەواوەتی پێچەوانە یەو تەنانەت لە دژی هێزە ئیسلامیەکانی هاوشێوەی کۆماری ئیسلامیە.نمونەیەکیشی قسەکانی ئەم دوایانەی حەقانییە. کە سەرکردەی هێزوکردەوە تیرۆریستیەکانی تالیبانە و بەپیاوی بەهێزی دەوڵەتی تالیبان حساب دەکرێت لە قسەوباسێکیدا ڕاشکاوانەو توند هێرشی کردە سەر بەشیعەکردن و پیرۆزیەکانی شێعەکان.بێگومان ئەم ڕەوەندە بەردەوامی دەبێت.لەم لایەنەوە دەتوانی بڵێیت کە گەڕانەوەی تالیبان دەبێتە هۆی توندتر بونەوەی بەربەرامبەرکێ و کێشمەکێشی زیاتری نێوان دەوڵەتی نوێی ئەفغانستان دەبێت لەگەڵ کۆماری ئیسلامیدا نەک هاوکاری نێوانیان.
دوهەم هۆکارێکی گرنگتر ئەوەیە کە گەڕانەوەی تالیبان جارێکی ترتاوانەکانی هێزە ئیسلامیەکانی بە شیعەو سونەو هەموو باڵەکانی

تریەوە، لە ئاستی جیهانیدا خستوەتە ڕوو لە بەرانبەر چاوی خەڵکی دونیادا دای ناوە. بەتایبەتی دوژمنایەتی تالیبان لەگەڵ ژناندا ل□وتکەی وەحشیگەری و تاوانکاری ئەو هێزانە دێنێتەوە بیری هەموان. ئەمڕۆ لە ئەفغانستان خۆشیداو لە زۆرێک ل□ و□ڵاتانی ڕۆژئاوادا بزوتنەوەی بەرگری لەمافەکانی ژنان و ڕوبەڕوبونەوە لەگەڵ دەوڵەتی تالیبان و بزوتنەوەی “ژنان لە دژی تالیبان” چالاک بوەتەوە. بەم شێوەیە جارێکی تر دەوڵەتانی ئیسلامی خستوەتە ژێر فشارەوە بەومانایەی کە کۆماری ئیسلامیش یەکێک لە شکستخواردوەکانی ئەم ئاڵوگۆڕە بوو.

دروشمی ئیماراتی ئیسلامی مان ناوێت کەلە تاران وزۆرێک لە شارەکانی تری ئێراندا ڕویدا لەڕستیدا دیوەکەی تری کۆماری ئیسلامیمان ناوێتە.

لە عێراقیشدا بەهۆی ئەو بزوتنەوە سکۆلاریستیەی کە پێشتر ئاماژەم پێدا کاریگەری کۆماری ئیسلامی بەرەو لاوازی دەڕوات و تەنانەت لە کوردستانی عێراقیش خەڵکی چەندن جارلە دژی حکومەتی هەرێم و بەدیاریکراویش بەشی یەکێتی نیشتیمانی کە لەگەڵ کۆماری ئیسلامیدا پەیوەندی زۆر نزیکیان هەیە ڕژاونەتە سەر شەقامەکان.

کۆی ئەم بارودۆخە نیشاندەری ئەوەن کە گەڕانەوەی تالیبان وەک فاکتەرێک لە بەهێز بونی کۆماری ئیسلامی بەکار بهێنرێت. تەنانەت ئەگەر رژێم بەحساب کردن لەسەر چونەدەرەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە ئەفغانستان و بە ئامانجی بەهێزکردنی پێگەی خۆی لە عێراق دەستی بۆ ئەو هێرشانەی ئەم دوایيانە برد بێت، ئەوە لە کردەوەدا بەو ئامانجە ناگات.

خەلیل کەیوان: لەوەڵام بە پرسیاری یەکەمدا ئاماژەیەکتان بە هاتنەسەرکاری ڕەئیسی کردبوو. هەڵبژاردنی ڕەئیسی چ کاریگەریەکی هەیەلەسەر هێرشەکانی ئەم دوایيانە بۆسەر هێزەکانی ئۆپۆزۆسیۆن لە کوردستانی عێراق ؟ئایا ئەم کار□ گ□□انکارێەکی لە هاوسەنگی هێزی نیوان خەڵک وحکومەت ولە نیوان خەڵک و هێزەکانی ئۆپۆزۆسیۆن و لەناویشیاندا ئەو هێزە نەیارانەی کەلە کوردستانی عێراق نیشتە جێن پێکهێناوە؟ئایا کۆماری ئیسلامی پێگەیەکی بەهێزتری بەدەستهێناوە لە پاش هەڵبژاردن؟

حەمید تەقوایی: بە بۆچونی من پەیوەندی نێوان هێزەکانی ئۆپۆزۆسیۆن لەگەڵ کۆماری ئیسلامیدا گۆڕانی بەسەردا هاتووە بەڵام لەبەرژەوەندی خەڵک و هێزە سەرنگوم خوازەکان. بە بۆچونی من دانانی ڕەئیسی پێگەی کۆماری ئیسلامی زۆر لەسەردەمی پیشوو لاوازتر کردوە؟

خاڵی یەکەم ئەوەیە کە ڕەئیسی هەڵبژاردەی هیچ کەس نەبوو.دەتوانیت بڵێت هەموو هەڵبژاردنەکانی کۆماری ئیسلامی کەم تا زۆر بەو شێوەیە بووە. بەڵام ئەم جارە بابەتەکە جیاواز بوو. ئەم جارە تەنانەت بەشێک لە حکومەتیش بایکۆتی هەڵبژاردنیان کرد بوو، تەنانەت لە قاویشیان ئەدان. ئەمجارە هەڵسووڕاوان و کەسایەتییە ناڕازییەکان لەوانە دایکانی دادخواز ڕاشکاوانەو بە ئاشکرا ڕایانگەیاند کە دەنگی ئەمە سەرنگوم کردنە. ئەمە یەکێک لە تاریک ونوتەکترین و پڕ شەرمەزارترین هەڵبژاردنەکانی کۆماری ئیسلامی بوو. هەموان ڕەئیسی وەکو فێرکراو کەسێکی دانراوی خامنەئی دەناسن و ڕژێمیش هەوڵێک بۆ داپۆشینی ئەم بابەتە لەخۆی نیشان نەداوە و تەنانەت خۆیان لە ئاشکراکردنی سود وەرگرتنیان لەدەنگەکانی خەڵکیش بواردوە.
خاڵێکی گرنگتر ئەوەیە کە ڕەئیسی بەهۆی دەوری ڕاستەوخۆی لە کوشتاری بەکۆمەڵی ساڵی ٦٧دا تەنانەت بەرلە هەڵبژاردنیش لە لایەن خەڵکی ئێران و زۆرێک لە دەزگا ڕاگەیاندنەکانی جیهانەوە “شانازی” نازناوی جەلادی پێبڕا زۆرێک لە ئەندامانی کابینەکەی ناویان لە لیستی تیرۆردایە و داواکراون. ڕەئیسی ئەمڕۆ لەلایەک بوەتە جێگەی گاڵتەو نوکتەی خەڵکی. لەلایەکی تریشەوە دادگاییکردنی بوتە قسەوباسی باوی ناو خەڵک و میدیا کۆمەڵایەتییەکان و ئەرکێکی گرنگی بزوتنەوەی دادخوازی.
بەو هەیەوە ئەگەرچی کۆماری ئیسلامی بەو خەیاڵە و ئامانجەی کە هێزو ڕیزەکانی خۆی لە ژێر خەتی خامنەییدا ڕێکبخات ولە بەرانبەر کۆمەڵگەدا بەهێز دەربکەویت ڕەئیسیان هێنایە سەرکار بەڵام ئەم کارە بەپێچەوانەی خۆی شکایەوە، ئێستا ئەوە نزیکەی سێ مانگ بەسەر دانانی ڕەئیسیدا دەگوزەرێت و ئەبینیت کە لەو ماوەیەدا ناڕەزایەتی و مانگرتنی کرێکاری وبزوتنەوەی مامۆستایان و بزوتنەوەی دادخوازی وبزوتنەوەی دژی لە سێدارەدان و هتد و هتد ڕۆژ بەڕۆژ پەرە دەسەنێت و. کۆمەڵگە لە جۆش وخرۆشدایە و بەتایبەت کەسایەتی وچالاکوان و هەڵسوڕاوان بەناوو وێنەی خۆیانەوە لە دژی خامنەیی و تەواوی کۆماری ئیسلامی دەنگ و هاواری خۆیان بەرزکردوەتەوە.
ئەمڕۆ دادگایی خامنەیی بەهۆی دەورو نەخشی لە بڵاو بونەوەی ڤایرۆسی کرۆنا و کوشتاری خەڵک بوەتە بابەت وقسەوباسێکی ئاشکراو گشتی ئاکتیڤیستەکان. ئەمانە هەموو نیشانی ئەدەن کە پرۆژەی ترساندن و هەژنواندنی ڕژێم لە ڕێگەی دانانی ڕەئیسی و کابینەکەی ئاسایشی-سەربازی بەهیچ کوێ نەگەیشتوە و خەریکە ئاکامە پێچەوانە ئەدات بەدەستەوە.

خەلیل کەیوان: با چاوێک بە بارودۆخی ناوچەیی کوردستانیشدا

بگەڕێین.ئایا ستەمی میللی لە کوردستان نابێتە هۆکاری ئەوەی کە پرۆسەی سیاسی لەو بەشەی ئێران جیاوازتر بێت لە تەواوی بەشەکانی تری وڵات؟بۆ نمونە ئەگەری ئەوە نیە کە کۆماری ئیسلامی لە کوردستان بکریتە دەرەوە و هێشتا لە تەواوی شارەکانی ئێراندا لە دەسەلاتدا مابێت؟وادێتە پێش چاو کە زۆربەی ئەوحزب و هێزانەی کە لەکوردستان چالاکی دەکەن بەم پرۆسەیەوە پیچراون.دەبینین کەلەپەیوەند بە نارەزایەتیە سەرتاسریەکانەوە لە ئیران بی جوڵەن یان کەم جوڵەن و خۆیان لە تەک پرۆسە سەرتاسەریەکاندا نابینن،لەم بارەیەوە بۆچونتان چیە؟

حەمید تەقوایی:پێویستە لەم بارەیەوە چەند خاڵێک بهێنمەوە بیر.

یەکەم تا ئەو جێگایەی کە بە بزوتنەوە ناڕەزایەتیە کرێکاریەکان وتەواوی و بزوتنەوەحەقخوازانەکان دەگەڕێتەوە کۆمەڵگەی کوردستان لە هەر قۆناغێکی تر زیاتر نزیکترو گریدراوترن بە خەڵکی ناڕازیەوە لە سەرتاسەری ئێراندا.بۆنمونە ئەگەر بزوتنەوەی کریکاری لەبەرچاو بگرین ئەبینین چەن دەستی هەڵسوڕاوانی خەباتی کریکاری کوردستان لەناودەستی هەڵسوڕاوانی کرێکاری سەرتاسەری ئێراندایە و بەچ شێوەیەک هاوشان وهاورێی و پیکەوەگرێدراو پێکەوە دەجوڵینەوە.لە ناڕەزایەتی دژی لە سێدارەدان،بزوتنەوەی دادخوازی،بزوتنەوەی بەرگری لە مافەکانی مندالان،ناڕەزایەتی لە دژی تێکدانی ژینگە و هەتدیش لە کوردستان زۆر چالاکە و ئەوانە هەمووی کیشەی سەرتاسەرین.ئاشکرایە کە کێشەیەکی تایبەت بە کوردستان مەسەلەی ستەمی میللی و هەڵاواردنی میللیە بەڵام ئەمەش بە مانای جیاکردنەوەی خەباتی خەڵکی کوردستان نیە لە بەشەکانی تری ئێران.بەو مانایە نیە کە خەڵکی کوردستان تەنها لە هەڵاواردنی میللی ناڕازین و لەمەسەلەکانی ترداکە وەکویەکە بویان گرنگ نیە.بە پێچەوانەوە،ئەم ستەمە تایبەتە بۆتە هۆکاری ئەوەی کە خەڵکی کوردستان بەشێوەیەکی تایبەت دژی کۆماری ئیسلامی و هەموو ئەو کوێرەوەریانەی کە بەسەر کۆمەڵگەیدا سەپاندوە چالاکبن.
خالێکی تر ئەوەیە کە هەر بەوشێوەی کە کوردستان لەگەڵ هاتنەسەر کاری کۆماری ئیسلامیدا سەنگەرێکی گرنگی درێژەدان بە شۆرشی ٥٧بوو،ئەمەش بە بەرەیەکی گرنگ لە خەباتی سەرنگوم خوازانەی هەموو خەڵکی ئێران هەژمار دەکرێت.بونی ستەمی میللی حسابی کوردستان جیاناکاتەوە بەڵکو لە خەباتی سەرتاسەری ئێراندا جێگایەکی تایبەتی پێ دەبەخشێت.ئەوەی کە جەماوەری خەڵکی کوردستان وهەڵسوڕاوانی بزوتنەوە ناڕەزایەتیەکانی ئیستا لەکوردستان بەکردەوە بەدەستیان

هەناوە ئەوەیە کەلە دژی کۆماری ئیسلامی ئەبێت لەگەڵ خەڵکی سەرتاسەری ئیران بجوڵێنەوە هەتا ئەوەی کە ستم و هەڵاواردنی میللیش بتوانرێت چارەسەر بکرێت. ئەمە ئەو پرۆسەو جیهەتگیرییەیەکەلە هەناوی کۆمەڵگەی کوردستاندا دەیبینین.

سەرئەنجام خاڵی کۆتایی ئەوەی کە کاتێک خەت وکارکردی ئەحزابێک کە لەو ناوچەیە نیشەجێن دەبینیت جۆرێک ناوچەگەری بەسەر ستراتیجی وسیاسەتەکانیاندا زاڵە.واتە ڕێک بە پێچەوانەی بزوتنەوە و جوڵانەوە ناڕەزایەتییەکان لە کۆمەڵگەدا ئەوان زۆرتر لەناوچەگەری پێچراون و ئەیانەوێت بە کیشەی میللی لە چوارچێوەی ناوچەیی کوردستان و بە پشت بەستن بە"حزبە براکانیان"لە کوردستانی عێراق وەڵام بدەنەوە.هەر بەو هۆیەشەوەیە کە ئەو سیناریۆیەکە ئاماژەت پیدا،سیناریۆی ئازادی کوردستان لەپێش ناوچەکانیتر، بەرجەستەیە بەیان. بۆی هەیە ڕوداوێکی وەها ڕوبدات بەیان بەڵام ئەمە بەرهەمی هاوکیشە و هاوسەنگی هێزی ناوچەیی نیە، بەڵکو ئاکامی داغ بونی زەوی ژێر پیی کۆماری ئیسلامیە لە سەرتاسەری ئێراندا، بەدڵنیاییەوە ئەکرێت بڵێیت کە لەدەرەوەی وەدەرنانی کۆماری ئیسلامی لە کوردستان لەگەڵ سەرنگوم کردنی لە تەواوی ئێراندا مەودایەکی زۆریان نا بێت.
بەڵام هێزە ئۆپۆزسیۆنەکانی نیشتەجێی کوردستانی عێراق لە بنەمادا بە جەختکردنەوە لەسەر مەسەلەی میللی چارەنوسی کوردستانی ئێران گرێ ئەدەنەوە بە ناوچە کوردنیشینەکان لە وڵاتانی تردا بەتایبەت لەو کاتەوە کە ئەم هێزانە بارەگاکانیان گواستوەتەوە بە هەرێمی کوردستان کەلە ژێر دەسەڵاتدارێتی ئەحزابی ناسیۆنالیستدایە.لەڕوی دیپلۆماسی وحساباتی سیاسی-عەمەلی و پراگماتیش نزیکی زیاتریان لەگەڵ حزبە"برا"کوردەکانیان لە عێراق دۆزیوەتەوە، کەی ئەم بارودۆخانە ئاسۆیەکی کورت بینانەی ناوچەی، ناسیۆنالیسی و هەلپەرستانەی زاڵکردوە بەسەر سیاسەتەکانیاندا. ئەبێت ڕەخنە لەو سیاسەتانە بگرین و لەقاویان بدەین. لەم ڕوانگەیەشەوە بارودۆخی سیاسی وکۆمەڵایەتی و کەشی ناڕەزایەتی و خەباتکارانە لە ئێران و تەنانەت کوردستانی عێراقدا لە بەرژەوەندی هێزە کۆمۆنیستەکان و لە زەرەری ناسیۆنالیستەکانە. بۆچی کەلە لایەکەوە زیاتر لە هەرسەردەمێکی تر هەڵپێکراو هاوڕاو تێکەڵاوبوە و ئاوێتە بوە لەگەڵ خەباتی جەماوەری خەڵکدا لە بەشەکانی تری ئێراندا دەجوڵێتەوە و لە لایەکی تریشەوە ئەزمونی خودی حکومەتی هەرێم لە کوردستانی عێراق بەهەموانی نیشانداوە کە ئەو هێزانەی کەلەسەر بنەمای کێشەی کورد و شوناسی میللی و کوردی و هاوکێشەکانی ناوچەکە سەیری ئاڵوگۆڕەکان دەکەن چۆن لەبەرانبەر خواستە ڕەواکانی خەڵک لە کوردستان خۆیدا

دەوەستنەوە.
تائەوجێگەیەی کە پەیوەست دەبێتەوە بە هێزە چەپ وکۆمۆنیستەکان و حزبیکی وەکو حزبی ئەمەوە وەڵامەکە ئەوەیە کە هەر لەو کاتەی کە ئەبێت ناڕەزایەتی و وەڵامی تایبەت بە کێشەی میللی و هەڵاواردن و ستەمی میللی هەیە ئەبێت هاوچارەنوسی و هاوسەنگەری و یەکێتی خەڵک لە سەرتاسەری ئێراندا بکەینە تەوەرە و جەخت لەسەر ڕوخاندنی کۆماری ئیسلامی بەهێزی شۆرشی سەرتاسەری لە ئێران و.چارەسەری کیشەی هەڵاواردن وستەمی میللیش بەتەواوەتی گرێی خواردوە بە ڕوخاندنی کۆماری ئیسلامیەوە و لەو ڕوشەوە خەباتی یەکگرتووی خەڵک لە سەرتاسەری ئێراندادژی ئەو حکومەتە.
خەلیل کەیوان:لە ڕوبەڕوبونەوە لەگەڵ هێرشی کۆماری ئیسلامیدا بە سەر بارەگاکانی ئۆپۆزیسیۆن لە کوردستانی عێراق ئەبێت چی بکرێت؟ئەوهێزانەی کە کەوتونەتە بەر هێرش و بەرهەڵستکارەکانی تری کۆماری ئیسلامی و لەوانەش حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری لەم بارەیە ئەبێت چ سیاسەتێکیان هەبێت؟
حەمید تەقوایی: بەبۆچونی من دەکرێت لە سێ ئاستدا دەست بە ڕوبەڕوبونەوەی ئەم بارودۆخە ببرێت.یەکەم چالاکی و تێکۆشان لە ئاستی کۆمەڵگەی ئێراندایە.هەربەوشێوەی کەلە سەروترەوە ئاماژەم پێدا ئەمڕۆ لە کۆمەڵگەدا ناڕەزایەتیەکی پەرەگرتوو لە ئارادایە.بەڵام ناڕەزایەتی وتێکۆشانی کرێکاران و مامۆستایان وخانەنیشینان و دادخوازان وبەشەجۆراوجۆرەکانی کۆمەڵگە لە مەیدانەکان وبەرەی جیاوازەکانیدا دژی کۆماری ئیسلامین.لەم ناڕەزایەتی و بزوتنەوانەدا کۆمەڵێک خواستی دیاریکراو دەخرێتە ڕوو.ئەمە وەک ئەو هێزانەی کەلەم بزوتنەوانەدا بەشدارو چالاکین وئەرکمان هەیە، ئەبێت هەوڵبدەین کەناڕەزایەتی لە دژی هێرشی ڕژێم بەسەر هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆن لە کوردستانی عێراق و مەحکومکردنی ئەم هەوڵەی ڕژێم لە قسەوباس و دروشم و داخوازیەکانی ئەم ناڕەزایەتیانەدا بگونجێنین وبیخەینە دەستوری کارەکانیانەوە.وای دابنێین لە بەیاننامەو ئەو بانگەوازانەی کە مامۆستایان یان خانەنیشینان بڵاوی دەکەنەوە یان لە ناڕەزایەتیەکانی کانونی نوسەراندا یان لە تۆڕی میدیاکۆمەڵایەتیەکاندا و هتد دەتوانرێت مەسەلەی مەحکومکردنی هێرشی کۆماری ئیسلامی بەسەر حزبە ئۆپۆزیسیۆنەکان لە هەرێمی کوردستان و داخوازی ئەوەی کە ڕژێم بەوهۆیەوە ئەبێت لەپێچینەوەی لەگەڵدا بکرێت و وەڵامبداتەوە بەفراوانی بڵاوبکرێتەوە.

ئەبێت سەرنجمان لای ئەوە بێت کە ڕژێم لە هیچ سەردەمێکیدا هێندەی

ئیستا پێگەی لاوازو لەرزۆک نەبووە.لەم بارودۆخەدا ئەتوانرێت و ئەبێت ڕێکخراوکردن و بەرەوپیش بردنی ناڕەزایەتی وبزوتنەوەکان و کەمپینە خەباتکارانەکان لە دژی کۆماری ئیسلامی لە مەیدانە جیاوازەکاندا توانای بەکردەوەکردنی سیاسەتی هێرش بەرانەو پەلوپۆ هاویشتنەکانی لە دژی هێزەکانی ئۆپۆزسیۆنی لە زەوت بکەین.

لایەنێکی تر لە خۆیدایە.لە کوردستانیشدا سەرباری ئەو چالاکیانەی کە ڕونمکردوە،دەواتوانرێت ئامادەکاری بۆ مانگرتنی گشتی بکرێت و ڕێکبخرێت.لەبیرتانە کە سێ ساڵ لەمەوبەر هێرشێکی هاوشێوەی ئەوەی ئەمڕۆ بۆ سەر حزبە ئۆپۆزسیۆنەکانی نیشتەجێی کوردستانی عێراق ئەنجامدراکە هاوکات بوو لەگەڵ لە سێدارەدانی سی چالاکی سیاسی کە ئەوانیش زانیار و لوقمان مرادی و ڕامین حوسێن پەناهی بون،ئەو کاتە لە وەڵام بەو دەست درێژی وتاوانانەی حکومەتدا،لەگەڵ بانگەوازو پشتیوانی حزبە چالاکەکانی ئۆپۆزسیۆن لە کوردستان لە وانەش حزبی ئێمە مانگرتنێکی گشتی و ناڕەزایەتی لە شارەکانی کوردستانی ئێران ئەنجام درا.ئەمڕۆش ئەو کارە لەتوانادایە.بەتایبەتی ئەگەر کردەی سەربازی ڕژێم لە دژی هێزەکانی ئۆپۆزسیۆن بەردەوامی بێت.مانگرتنی گشتی وناڕەزایەتی پێویستی و زەمینەی زیاتر پەیدا دەکات،

بۆ ئەوەی کە مانگرتنی گشتی دروست ببیت،بێگومان ئەبیت هاوئاهەنگی هەبیت لە نێوان هەموو حزبە چالاکەکانی لەکوردستان.سێ سال لەمەوبەریش بەهۆی ئەو هاوئاهەنگی وهاوراییەوە بوو کە مانگرتن توانرا ئەنجام بدریت.من لەم دوایانەدا لە کۆبونەوەیەکی کڵاب هاوسدا (clubhouse) کە نوێنەرانی حزبە چالاکەکانی ئۆپۆزسیۆن لە کوردستان ئامادە بون تێیدا ئەم بابەتەم پیشنیار کرد و بەهیوام ئەمجارەش ئەو هاوئاهەنگی و هاوڕاییە ئەنجام بدرێت.بەڵام لە هەمان کاتەشدا ئەبێت جەخت لەوە بکەمەوە کە تەنانەت ئەگەر بەهەر هۆکارێکیشەوە ئەم کارە ئەنجام نەدرا ئەتوانرێت بە هاوئاهەنگی وهاورایی لەگەڵ هێزە چالاکەکانی ناوچەکەدا لە جەرگەی ئەو بزوتنەوە ناڕەزایەتیە پەرەگرتوانەی کە لەشارەکانی کوردستاندا لە ئارادان لە چالاکانە ترو هەمە لایەنەتر لە ناوچەکانی تری ئێران داواکاری وباسی وەستانی ئەم سیاسەتانەی کۆماری ئیسلامی و مەحکومکردنی ڕژێم بخرێتە ڕوو و سەرنجی هەڵسوڕاوانی بزوتنەوە کۆمەڵایەتیەکانیشی بۆ ڕابکێشرێت.

سەرئەنجام ئەبێت جەخت لە ناڕەزایەتیەکی جیهانی بکەینەوە.حزبی ئێمە لە مێژە کەمپینێکی جیهانی بۆ بایکۆت کردنی کۆماری ئیسلامی لە بەرنامەی کارەکانی خۆیدا داناوە.تاوانەکانی کۆماری ئیسلامی

لەناوخۆی ئیران وناوچەکەدا،لەوانەش تاوانی کوشتاری ئابان و تاوانی تەقەکردن لە فڕۆکەی نەفەرهەڵگری ئۆکرانییەکە کە سەرنجی دونیای بۆ خۆی ڕاکێشا،لەسێدارەدانی ناڕازیەکان و نەیارانی سیاسی،دانانی ڕەئیسی جەلاد بەسەرۆک کۆمار و بەگشتی هەڵویست وساسەتی دژی مرۆڤانەکان و تاوانکارانەکانی ڕژێم ناوەڕۆک و کرۆکی بابەتی کەمپینەکە کە ئامانجی بایکۆت کردنی جیهانی حکومەت و بەشوین پەراویز خستنی وڵاتی لەڕووی دیپلۆماسی و هونەری و وەرزشی و سەربازیەوە.هێرشی کۆماری ئیسلامی بۆ سەر هێزەکانی ئۆپۆزسیۆن لە هەرێمی کوردستانیش دەبێت بۆ ئەو لیستە زیاد بکەین.داواکاری من لەو هێزانەی ئۆپۆزسیۆن ئەوەیە کە پەیوەست ببن بە کەمپینی بایکۆتی کۆماری ئیسلامیەوە. ئەبێت لە هەموو جێگایەک ڕایگەیەنین کە کۆماری ئیسلامی بەهۆی تاوانە پەرگرتوەکانیەوە لەوانە هێرشی ڕۆکێت و ساروخ و فڕۆکەی بێ فڕۆکەوان بەسەر هێزە ئۆپۆزسیۆنەکانی لە وڵاتێکی تر مەحکومە و نابێت ئێران وەک دەوڵەت بەڕەسمی بناسرێت. ئەم جوڵانەوەیە دەتوانێت ڕژێم لە ئاستی جیهانیشدا بخاتە ژێر فشارەوە،هێرشەکانی بەسەر ئۆپۆزسیۆن پاشەکشە پێبکات.
کەی ئەم پیشڕەویانە بەلێ بەرچاوگرتنی هەلومەرجی گشتی کۆمەڵگە و بارودۆخی ئەزمەگرتوی حکومەت، نەک تەنها پارێزگاری لە ئۆپۆزسیۆن لە هەرێمی کوردستان لەبەرانبەر دەستدرێژیەکانی حکومەتدا ئەبێت بەڵکو مەیدانەکی نوێش بۆ بزوتنەوەی سەرنخون خوازی خەڵکی ئێران دەکاتەوە.

٣ ئۆکتۆبەری ٢٠٢١

پەراوێز:
پاش ئەنجامدان و ئامادەکردنی ئەم چاوپێکەوتنە ئەو هەواڵەم سەبارەت بە کاردانەوەی دەوڵەتی عێراق بینی لەبەرانبەر هەڕەشەو هەنگاوەکانی ئەم دواییانەی کۆماری ئیسلامی
عبدولخالق العزاوی ئەندامئی ئەنجومەنی ئاسایش و بەرگری لەپەرلەمانی عێراق وتی کە دەوڵەتی ئەم وڵاتە ناتوانێت وەڵام بە(دەستدرێژیەکانی ئێران) بەسەر هەرمی کوردستان لە باکوری وڵات بداتەوە.
العزاوی یەک شەممە ١٩سیپتەمبەر لە گفتوگۆیەکدا لەگەڵ تەڵەی هەوالی “ڕوداو”دا سەبارەت بە قسەکانی محەمەد باقەی،سەرەکی ئەرکانی سوپای ئێران کە بریتی بوو لەوەی کە تاران کردەوە سەربازیەکانی لە کوردستان برەوپێ ئەدات،وتی ئەم دەربەینانە”جدی نین وتەنها بە ئامانجی پڕوپاگەندەی دەزگا ڕاگەیاندنەکان ئەنجام ئەدرێن.”

ئەندامەکەی پەڕلەمانی عێراق ئەوەشی زیادکردکە:"لایەنی ئێرانی موددەعیەکە زۆر ئامانجی سەربازی هەیە لەهەرێمی کوردستان وئەمەش قبوڵکراونیە."

ئەم قسانە هەر لەوکاتەدا کە نیشاندەری هەڵویستی لاوازو نەبڕاوەی دەوڵەتی عێراق لە پەیوەند بە سنوربەزاندنی کۆماری ئیسلامی بۆ سەرخاکی ئەو وڵاتەیە.ڕاستیەکیش ئاشکرا دەکات.ئەو ڕاستیەی کە ئەوه□□ش□و و بانگەشانەی کۆماری ئیسلامی لەبارەی کردەوە سەربازیەکانیەوە لە سەر خاکی ئەو وڵاتەدا دەیکات زۆرتر لایەنی تەبلیغاتی هەیە تا کردەیی وسەربازی.

کۆماری ئیسلامی بەبێ هاوکاری وبەلای کەمەوە بەبێ ڕەزامەندی دەوڵەتی عێراق و هەرێمی کوردستان توانای پەرەدان بە کردە سەربازیەکانی خۆی لە ناوچەکانی هەرێم و جێ بەجێ کردنی ئەو ئامانجانەی کە بانگەشەیان بۆ دەکات کە پێکهاتوە لە تێکشکاندنی بارەگای هێزەکانی ئۆپۆزۆسیۆن وکردنە دەرەوەیان لە خاکی عێراقدا نا بێت.هەر ئەم دەربڕینانەی بەرپرسانی عێراق نیشانی ئەدەن کە نزیکایەتی ڕژێمی عێراق لەگەڵ کۆماری ئیسلامیدا تا ئەو ئاستە نیە کەدژی هێزە ئۆپۆزۆسیۆنە ئیرانیەکان دەست بۆ کارێک بەرێت و تەنانەت لە بەرانبەر هەڕەشەو هێرشی سەربازی کۆماری ئیسلامیدا بێ دەنگ بێت.ئەوە نمونەیەکی تری لاوازی پێگەی کۆماری ئیسلامیە لە عێراقدا.

لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا بەهەر ڕادەیەکێش کە هاتوهاوارەکانی کۆماری ئیسلامی لایەنی تەبلیغاتی هەبێت و یا دەوڵەتی عێراق، لە بەرانبەر ئەوەدا ئەبێت لە گرنگی ماه□□□یی چالاک و هێرش بەرانەی ئێمەی هێزەکانی ئۆپۆزۆسیۆن کەم نەکاتەوە. تەنانەت بانگەشەکانی ڕژێم لە دژی هێزەکانی ئۆپۆزۆسیۆن ئەبێت لە لایەن ئێمەوە وەڵامی شایستە وەربگرێتەوە.